

Lasteaiad kasvatustegu-

rina.

M. H a a s.
Lasteaia juhataja.

K 15 297

LASTEAIAD KASVATUSTEGURINA.

M. H a a s

Lasteala juhataja.

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 15 297

1935.a.

Lasteaia kasvatusteguri

na.

Lasteaia juhataja pr. M. Haas.

I Lasteaedade tekkimine ja areng.

Mul on ülesandeks tutvustada Teid lasteaedadega. Alul lubatagu mul lühidalt peatuda lasteaedade tekkimise ja arengu juures.

Esimesed väikelapse kasvatusasutised tekkisid umbes poolteise saja aasta eest Hollandis, sealt kandus see idee Saksamaale.

Veidi hiljem asutati lasteaedu ka Inglismaal suurte tööstuste juurde töölkäivate emade laste jaoks. Neid kasvatusasutisi ei nimetatud veel lasteaedadeks, vaid mängukoolideks ja ka lastevarjupaikadeks. Lasteaia nimetuse võttis esimesena tarvitusele tuntud saksa pedagoog Fröbel, kes andis ühtlasi väikelapse kasvatusele teadusliku põhjenduse ja lasteaia tööle kindla, kasvatusliku tööviisi. Äratundes tolleaegseid koduse kasvatuse puudusi ja puhasid, ta püüdis tähele panna ja uurida, kuidas viga parandada.

Fröbel tundis hästi last, teadis et see pole mitte

vähikethiskasvanu. Ta katsetas kasvatusasutisega, kuhu koon-
das eelkoolialise lapsi, püüdes anda neile kehalist, vaim-
list ja kõlbavat kasvatust. Ta võrdles kasvatustööd aedniku
tööga, kes töötab hoole ja armastusega oma taimede juures,
tähele pannes umbrohu tekkimist ja seda õigel ajal kõrval-
dades. Sellest seisukohast lähtudes, ta nimetas neid kas-
vatusasutisi lasteaedadeks ja kasvatajaid seal lasteaed-
nikkudeks.

Fröbeli kasvatusmeetodi aluseks on lapse teotsemis-
tungi rahuldamine ja tööle rakendamine. Iga loomulikult are-
nenud lapse teotsemistung avaldub mängimises. Lapse kujun-
damis- ja teotsemistungi rahuldamiseks tuleb anda kohast
materjali, kohaseid mänguasju. Selleks koostas Fröbel oma
mänguasjade seelia, nõndanimetatud Fröbeli annetised.

Peale mänguasjadega mängimise, soovitas Fröbel laste-
le veel igasuguseid lastekohaseid käsitöid, mängu, laule ja
jutustusi.

Teiseks suuremaks vähikelapse kasvatustöö mõjutajaks
on itaallanna dr. Maria Montessori. Kui Fröbel oma kasva-
tuse rajas lapse teotsemistungi töölerakendamisele, nähes
selles teotsemises omaette väärtust, mis arendab last, siis
Montessori rõhutas tarvidust, et laps arendaks vastavalt
koostatud süstemaatilise tegevusega oma lihaseid ja meeli.

Meelte arendamiseks on Montessori poolt koostatud mitmesugused harjutusvahendid, millega laps peab teotsema kindlate reeglite järgi.

Lapse tunde ja fantaasia maailma ta jätab kõrvale. Ei saa salata, et Montessori süsteemiga meeli ja lihaseid paremini saab arendada, kuid selle all kannatab lapse aremine tervikuna.

Meil Eesti lasteaedades on leidnud suuremat poolehoidu Fröbeli põhimõtetele rajatud kasvatus, millega on püütud ühendada Montessori süsteemi hüved.

II Lasteaedade liigid.

Eestis leiduvaid lasteaedu võiks liigitada järgmiselt:

1. Laste päevakodud,
2. Õppe- ja mänguringid võõrkeelte õppimiseks,
3. Suvised lasteaiad,
4. Lasteaiad.

Meile lastele, kelle vanemad tõstavad terve päeva väljaspool kodu, on asutatud lasteaedu, kus lapsed viibivad kogu päeva. Neid nimetatakse laste päevakodudeks. Seal ah-takse lastele süüa, hoolitsetakse nende eest igakülgselt, niipalju kui seda lubab olukord. Kahjuks on neid asutisi liiga vähe, mille tõttu nad on ülekoormatud.

Töö ja tegevus laste põevakodudes on samasugune, kui neis lasteaiades, millega tutvume hiljem.

Laste põevakodude tähtsus ja tarvilikkus on kõigakatsutav, nii et selle juures pikemalt ei peatu. Kuhu jätaksid nende puudumisel väljaspool kodu töötavad emad oma lapsed?

Kas tuppa luku taha või tänavale?

Nagu juba tähendasin, on laste põevakodusid meil väga vähe. Kogu Eestis leiduvad laste põevakodusid võib üles lugeda peaaegu kümnel sõrmel. Paremas seisukorras on Soome: Helsingis näiteks on 25 - 30 laste põevakodu. Mõned neist väga armsad ja mugavad, kus ühtlasi suurt rõhku pannakse igakülgsel kasvatusel.

Linnades on meil tekkinud eriline liik lasteaedu, kus õpetatakse peaaesjalikult võõrkeeli, eriti saksakeelt. Neid kutsutakse õppe- ja mänguringideks ja need on eelistatud sageli just Eesti jõukama klassi poolt. Osa neist on koolivalitsuses registreerimata, õpetajaks-kasvatajaks on seal mõnikord mõni saksa preili, kellel puudub kasvataja kutse ja vastavad teadmised. Emad, kes omi lapsi neisse õppe- ja mänguringidesse saadavad on huvitatud eeskätt keeleõppimisest. On siiski küsitav, kui palju laps seal õpib keelt peale mõne üksiku nimisõna. Rahvuslikult seisukohalt vaadatuna on see kahetsetav.

Mitmel pool maal on Haridusseltside, Naanaiste seltside või teiste organisatsioonide poolt asutatud suviseid lasteaedu 2 - 3 kuuks. Eriti viimasel ajal on neid palju juurde tulnud ja jääks ainult soovida, et neid veel rohkem ellu kututakse. Ehkki lühikese ajaga suvises lasteaias kuigi palju süstemaatilist tööd ei saa teha, on neil küllalt suur kasvatusline tähtsus, kui seal töötakse igal suvel, järjekindlalt. Ka võivad vanemad kibeal tööl lastepärast mureta olla, et need viibivad kasvataja hoole all.

Kõigil eelnimetatud lasteaia tüüpidel on kõige katsutavad praktilised hüved. Nüüd oleme jõudnud lasteaedade juurde, kus ei anta süüa, kus ei õpetada võõrkeeli, kus isegi ei õpetada lugemist ja kirjutamist. Lapsed tulevad sinna 3-4 tunniks ennelõunat. Meil kehtis töötada osa sarnaseid lasteaedu omavalitsuste toetusel, osa eraettevõttena. Suur protsent meie inimestest võiks küsida, milleks on need tarvilikud! Seepärast tahtsin pikemalt peatuda just nende lasteaedade juures.

III Tegevuspehimõtted lasteaias.

Kõigepealt pean tähendama, et lasteaed on eeskätt ikkagi kasvatusasutis ja alles teises järjekorras õppeasutis.

Fröbel ütleb lasteaia ülesannetest järgmist: "Lasteaia otstarbeks on olla eelkooli-ealistele lastele mitte ainult järele valve kohaks, vaid neile nende olemusele vastavat tegevust pakkuda; nende keha tugevdada, nende meeli harjutada ja ärganud vaimu tšule rakendada; neid tutvustada looduse ja inimes maailmaga, eriti nende südant ja tundmusi õieti suunata ja neid juhtida elu ürgalustele, ühendusse sellega. Mängides peavad nad end rõõmsalt ja igakülgselt, kõiki jõude harjutades ja harides, süütu rõõmus, lihtsuses ja vagas lapselikkuses välja elama, end koolile ja tulevastele eluastmetele tõeliselt ette valmistama."

Lühidalt kokku võttes võiks öelda, et kasvatus lasteaias peab olema: kõlblas, vaimline ja kehaline. Nüüd vaatleme missugused abinõud on lasteaial oma sihi saavutamiseks.

Kodus tegeleb ja toimib laps oma vabal tahtel ilma mingi kindla kava ja süsteemita, lihtsalt oma tegevustungi rahuldamiseks. Mängu ja fantaasia tegevuse näol ta harjutab oma vaimu ja keha. Mäng on lapse tšü ja looming sellel ajal järele. Lapsest, kes tublisti, isetegevalt mängib, kasvab ka tubli tšüinimene.

Mingi sundusega ei saa last sellel määral tegevusse rakendada, kui ta seda teeb ise, igas inimeses leiduva teotsemistungi mõjul. Seepärast ka lasteaia tegevus ja tšü

on põhjendatud lapse loomulikule teoõppemistahtele. Õppiminegi seal peab sündima mängides. Enne kui asun lähemalt selgitama tegevust ja mängu lasteaias, lubatagu lühidalt peatuda mänguseltsiliste juures.

Juba 3 - 4 aastaselt tuleb lapsel vajadus omavanuse mänguseltsilise järele. Täiskasvanu ei suuda seda kunagi asendada. Lapsed, kes harva omavanustega kokku puutuvad ja nendega mängida saavad, kaotavad oma lapselikkuse, muutuvad varatargaks, püüavad toimida vanainimeslikult. Kasvatuse seisukohalt on lapsele väga tarvilikud omavanused mängukaaslased. Kodus on see võimalik ainult lasterikkais perekonnades, kus on mitu väiksema vanuse vahel last. Palju halvem on aga lugu perekonnades, kus on üks ainus laps, nagu see meil sageli ette tuleb just jõukamas ja haritud kihis. Samas seisukorras on ka esimene laps, kui see on oma õdest-vendadest palju vanem ja viimane laps, kui ta teistest tunduvalt noorem. Lasteaias puutub laps kokku omavanustega. Seal leiab ta omale sobivaid mänguseltsilisi, kui need kodus puuduvad. Tihti aitavad teised lapsed parandada neid vigu, mis võivad ette tulla ainulapsel. Toon selleks ühe näite oma kogemustest. Lasteaeda toodi laps heast ja jõukast perekonnast, kus mitu teenijat. Kodus nähtavasti olid kõik ta soovid enne täidetud, kui ta jõudis neid väljendada.

Lasteaias selgus, et lapsel ei olnud üldse oma tahet. Ta ütles iga küsimuse, küsu ja soovi peale viisakalt naeratades - ma ei taha ehk mul ükskõik! Tal oli igav lasteaias, ei huvitanud teda mäng ei töö. Ema leidis, et 6 a. laps on liiga arenenud lasteaia jaoks ja soovis, et õpiks lugemist ja kirjutamist. Sarnane olukord kestis ligi pool aastat. Siis järsku, päeva pealt, ärkas selles lapses loomulik lapselikkus ja teotsemistahe, ta hakkas mängima ja töötama.

Lasteaia töö ja tegevus on seotud väikese raskusega. Kodus olid kõik selle lapse soovid täidetud, tal puudus tahe ka kõige väiksemast raskusest ülesaamiseks. Teised lapsed oma rõõmsa tahtega töötada ja mängida, äratasid ka selles lapses loomuliku teotsemistahte. Oli hea, et see sündis lasteaias ja mitte koolis, seal ta oleks kokku pörganud suuremate raskustega kooliõpingute nõol. Ettetoodud näitest selgub, et head mänguseltsilised aitavad parandada vigu, mis võivad ette tulla ärahellitatud ainulaste juures. Ühtlasi harjuvad nad lasteaia töid tehes, väikesi, jõu kohaseid ülesandeid täitma ja ka teiste lastega arvestama. Üksik laps võib kodus endale palju lubada ja soovida, lasteaiada tulles astub ta ühiskonda, kus on omad seadused primitiivsel kujul, millele ta peab alluma, samuti kui täiskasvanu ühiskonna seadustele: ta peab näiteks mänguasju jagama teistega, peab

olema viisakas, ei või alati nõuda, vaid peab paluma ja peab vahel leppima ka sellega, et palve ei leia rahuldamist. Siin peavad lapsed end ise jõudumööda riidesse panema, aitama nooremaid riietumisel. Nad peavad mänguasjad ja tööabinõud peale tarvitamist jälle kohale asetama.

Alus kasvatusel peab olema pandud kodus. Lasteaed on selle edasiarendaja. Seepärast on tarvilik, et ema ja kasvataja vahel valitseks täielik arusaamine ja usaldus. Ainult siis on kasvatajal võimalik tagasi tõbja lapses leiduvaid negatiivseid algeid, ära, et emale tunduks ülekohatusena, ühtlasi vältida arendada kõike häid ja positiivset.

Et tegevus lasteaias sünnib kasvataja alalisel juuresolekul ja järelevalvel, siis on kasvatajal võimalus sealjuures arendada viisakat käitumist, tagasi suruda lastele omast egoismi, takistada juhuslikult kuulnud halbade sõnade tarvitamist ja muid pahesid, mis ilma järelevalveta mängu juures järeksid kõrvaldamata.

Nagu juba eelpool tähendasin on lasteaias tegevus rajatud lapse teotsemistahte tööle rakendamisele. Tööd on valitud nii, et need valmistaksid lapsele rõõmu, et ta neid hea meelel teeks. Lasteaiad mängud ja tööd on sea-

tud süstemaatiliselt: on töid ja toiminguid tähelepanu, mälu, mõtlemise ja teiste vaimliste omaduste, samuti ka lihas- ja meelte arendamiseks.

Ei saa nimetamata jätta, et peale kõige muu peab kasvatus lasteaia sündima rahvuslikus vaimus, peab välja arendama rahvustunnet ja õpetama last lugu pidama oma rahvast ja kodumaast.

IV Mängud lasteaia.

Asudes lasteaia tegevuse juurde üksikasjalikumalt, peatuskin kõigepealt mängude juures. Esiteks nende mängude juures, kus ei tarvitata mänguasju.

Esimene liik on vabad mängud või illusioonmängud. Vabamängudes elab laps kõike seda välja, mida ta välisilmast muljetena on vastu võtnud, nii head kui halba. Seepärast on tarvilik, et vabamäng sünniks kasvataja silma all. On veel parem, kui kasvataja ise oskab kaasa mängida, siis saab ta kergemini mängule prema ja õilsama suuna anda. Vabamängude juures pole tarvis lapsele ühtki vabrikus valmistatud mänguasja, sest igast ettejuhtuvast esemest loob ta lapsele omase fantaasia abil kõik, mis mängus tarvis läheb.

Nagu juba tähendasin vabamängus lapsed elavad välja seda, mis nad näinud ja vastuvõtnud neid ümbritsevast elust.

Kui nad on käinud vanematega näituse avamisel, on kuulnud seal kõnesid, näinud lehvivaid lippe ja kirjut väljapanud esemete kogu, siis tekkib neil soov ise korraldada näitus ja pidada kõnesid. On nähtud tuletõrje paraadi, siis tahetakse mängida tuletõrjujat. Peale Vabariigi aastapäeva pühitsemist, marsitakse, peetakse paraade ja kõnesid.

Kõige soovitatavam on vabamäng muidugi väljas, aias ehk metsas, värskes õhus. Kuid ka lasteaias ruumes tuleb neid vahetevahel lubada: kodus on toad korda seatud, ei lubata mõõblit ühest kohast teise asetada, tihti puuduvad ka mänguseltsilised. Lasteaias on aga võimalus toolidest, laudadest ja muist esemest teha kõik, mis mängus tarvilik: laevu, raudteeronge, näituse kioskeid jne. Kollektiivselt mängides kasvataja saab arendada lastes õiglustunnet ja distsipliini. Ühtlasi saab kasvataja nõu anda ja hoiatada: omapead mängides võidakse minna üleliia hasarti.

Kuidas ja mil viisil nende mängudega taotleda igal üksikjuhul kasvatustlikku sihti, see ripub suurel määral ära kasvataja leidlikkusest. Võtame näiteks, et lasteaias on mängitud Vabariigisaastapäeva. Siin on hea juhus rahvustunde elustamiseks, sest selles eas on lapsed kõige tundlikumad ja vastuvõtlikumad.

Mitte üksnes oma ümbruses nähtud hääle ei elata välja vabamängus, vaid ka halba. Näiteks püütakse mängus jäljendada

suitsetamist ja joomist. Mängu juures peab kasvataja väga tagasihoidlikult vahele astuma ja püüdma selgitada nende pahede kahjulikkust.

Teiseks nimetaksin liikumis- ja võistlusmänge. Need arendavad lastes julgust, osavust, pühklikkust. Peale selle on neil mõju kehalisele arengule. Siis tulevad tähelepanumängud, nägemis- ja kuulmismeelse täpsuse harjutamiseks.

Tähtsal kohal on laulumängud, mis jagunevad ring-, käte- ja rütmilisteks mängudeks. Lasteaial peab olema tagavaraks suurel hulgal laulumänge, mis vastaksid igale aastaajale, igale tšõle, mida lapsed on näinud ja tunnevad. Kui kasvataja tahab lapsi mõne ainega tutvustada, siis ühes vaatluse ja jutustusega peab kaasas käima ka mäng ehk mängu puudus-l laul. Kõsistõõ tundideski laste tšõlerakendamine ei sünni ainult jutustuse ja nõiõdete varal, vaid tihti laulu abil, et tšõ oleks huvitavam.

Järgmisena vaatleme mänge mänguasjadega. Lihtne mänguasi, millega on võimalik mängida õige palju ja väga mitmekesiseid mänge on pall. Palli tarvitab mänguasjana juba hõlõililaps ja tihti raugaeaski mängitakse tennisballiga. Frõbeli mänguasjade esimene seeria koosneb kuuest kummipallist, sest tema arvates on kosmose ürgvorm kera ja ka lapse esimene mänguasi peab olema kerakujuline. Lasteaias tarvitatakse peale mitmesuguses suuruses kummipallide ka suurt kõiipalli.

Pallimängudega harjutavad lapsed oma lihakseid, osavust, täpsust, silmamõõtu jne.

Järgnevad teised tähtsad mänguvahendid - ehitusklopid või klotsid. Kui palliga laps tegeleb juba hällis, siis klotsid hakkavad teda huvitama teisest eluaastast peale. Meil Eesti lasteasutades on tarvitusel Fröbeli mänguasjade annetised. Oma lasteaias olen tarvitanud mitmesuguses suuruses värvilisi ehitusklotse, mille algvormiks on türing. Nende abil on peale ehituse võimalik ka arendada laste värvimeelt, kombinereida mustreid jne.

Tihti võtavad lapsed klotsidele lisaks veel suured, värvilised savitöö lauad.

Eesti kasvatusteadlase magister Elango poolt on koostatud 3 seeriat ehitusklotse, mida saab kasutada peale lasteaias väga suure eduga kodudes.

Pallimäng on seotud kiire kehalise liikumisega, klotsidega mängides laps kehaliselt puhkab. Poeglapsed armastavad enam konstrueerida ja ehitada, tütarlapsed eelistavad pinnalisi värvikombinatsioone. Klotsidega mängides areneb leidlikkus, kombineerimisoskus, värvi ja vormitunne.

Siinkohal tuleks nimetada ka Montessori meelte arendamise materjale, mis on tarvitusel meie lasteasutades: mitmesuguses suuruses puu klotsid, kuubid, pulgad ja puu silindrid.

Väga tarvilik mänguabinõu on liiv. Moodne pedagoogika

nõuab, et see oleks lastele lasteaias ka talvel kättesaadav. Soomes on see läbi viidud: vastavas ruumis asub madalatele jalgadele asetatud liivakast nii, et kümnekond last vabalt seal ümber võivad tegutseda. Ka meie lasteaiad peaksid püüdma omale vastava ruumi soetada. Hüljutatud liiv on aine, millest laps saab kergesti vormida ja luua kõike, mida dikteerib fantaasia ja kujundamistung.

V Joonistamine ja voolimine.

Mitte üksnes liikuvust ja valedust, ent ka osavust harjunud kätt on elus vaja igale inimesele. Keskused, mis juhivad käelihaseid, arenevad varakult ja seepärast on tarvis käesavust harjutada nooruses. Käte ja silma harjutamiseks on lasteaias joonistamine, maalimine, voolimine savist ja palsti liinist ning käsitsõid.

Väike laps, niipea kui ta on suuteline kõndima, tunneb vajadust joonistamiseks või õigem kritseldamiseks. Esialgu ta tunneb lõbu ainult tegevusest, ilma, et ta püüaks midagi kujutada. Hiljem laps joonistab asju nii, nagu ta neid teab olevat, mitte nii, nagu nad tallepoolest on. Joonistuse ülesanne lasteaias ei seis selles, et laps midagi tõetruult, realselt kujutaks. See areneb pärastpoole iseenesest. Lasteaias laps peab omandama puhtmahaanilist oskust käe üle valitseda. Peab arenema koostöö silma ja käe vahel. Laps peab tegema omale ise joonised, mustrid ja kavad, mida

hiljem vältja õmbeid ehk lõikab. Kasvataja ei tohi ette kopeerida, nii nagu tihti ekslikult toimitakse.

Muidugi, kui on tegemist raskema ülesandega, peab kasvataja lastele suurel tahvil ehk paberil asja ette joonistama ja laste tähelepanu sellele juhtima, kuidas asja lihtsate joontega kujutada. Lasteaiaaegsed lapsed veel oma tšõõd ise ei arvusta ja joonistavad sellepärast väga julgelt ning vabalt. 7-8 aastaselt hakkab laps oma tšõõd kritiseerima ja samasust otsima joonistatava esemega. Kui selleks ajaks ei ole omandatud kõne mehaaniline oskus, siis tihti koolimaines kaob huvi joonistamise vastu.

Joonistamisega kõne ikkõs käib maalimine, mis toimub lasteaiaaegses vesi- ja liimivärvidega, värvipliiatsitega ja õlikriidiga. Mõne vanema pedagoogi poolt on soovitatud lasteaiaaegselt tarvitada ainult värvipliiatsid, sest et laps veel selles eas ei oskavat vesivärvidega ümber käia - ainult määrivad. Kuid maalimise ülesanne lasteaiaaegselt ei seis mitte selles, et lapsed maaliks ilusaid pilte, vaid laste fantaasiale tuleb anda soodsaid väljendus-võimalusi. Selleks on palju kohasem vesi- ja liimivärv, kui kuivad pliiatsid. Ühtlasi on suurte pintslitega maalimine lõbus ja tulemused efektsemad, mis ergutavad last isetegevusele. Sealjuures tal areneb värvimeel ja maitse, ühtlasi ta

omandab tarvilist oskust pärastiseks reaalsemaks asjade kujutamiseks.

Igal eneseväljenduse võimalusel lapsed on õnnelikud, kui antakse neile selleks sobiv aine. Vähga sobivad ained laste loominguks, millest nad võivad vormida kõike, vastavalt oma soovidele, on savi ja plastiliin. Neid tarvita- takse lasteaias voolimiseks. Maalimises ja joonistamises lapsed kujutavad pinnaliselt, voolimine arendab ruumi mõistet.

Järgmisena vaatleme

VI Kõikidele.

Järgmisena vaatleme kõiki. Kõiki on lasteaias üle viieteistkümneme liigi. Mida mitmekesisemalt suudame teha harjutusi, seda huvitavam on see lapsele. Kuid kõiki pole mitte ainult kõeosavuse harjutamiseks, vaid need õpetavad last vaatlema, võrdlema, otsima ja leidma, tähtsatu laps meeleldi joonistuse, looduse või oma ettekujutuse järgi.

Tegelikult õpetab last asja õieti nägema, sest ühtegi tükki ei saa teha ilma vaatlemiseta.

Iga kõikeharu juures pikemalt peatuda ei saa. Nime- tan neist mõned. Üks lihtsamaid ja kergemaid tükke on tippimi- ne: tumeda pinna peale teevad lapsed joonise, kas taime

või looma, selle kontuuri tipime hernelle, ubade, nuudlite, tikkude või muu materjaliga.

Edasi järgneb õmblemine, nii poiss- kui tütarlastele, samuti ka papptöö. Siis mitmesugused tööd paberist: lõikamine, rebimine, voltimine, punumine. huvitavamad on tööd mitmesugusest täiskasvanuile tarvituskõlbmatust kraamist: tikutoosidest, suitsukarpidest, niidipoolidest jne. Neist on võimalik valmistada raudteebonge, maju, igasugust mõõblit jne.

Peale käe ja silma harjutamise on käsitöö vajalik puksivuse ja tahtearendajana. Neid töid tehes, laps õpib võitma töö juures ettetulevaid raskusi.

VII Muusika lasteaias.

Kuulmismeele kasvatamiseks on Montessori poolt soovitatud kellakesi, mis kokku moodustavad heliredeli. Väga armastatud on primitiivne orkester, muusikalise takti tundmaõppimiseks, kus instrumentidena tarvitatakse igasuguseid löökriistu; triangleid, trumme, kastanõtte jne. Klaveril mängib loomulikult kasvataja.

Kelpool nimetasin laulimist seoses muu tegevusega. Peale selle on laulimine ka iseseisva aine lasteaias kavas. Õpitakse kergeid, lastele vastavaid laule, kuid neid laule on härmiselt vähe.

Viimasel ajal on lasteaias tarvitusel rütmiline

liikumine muusika saatel, millega areneb lastes kergus, paer-
vus ja ühtlasi rütmi tunne.

VIII Lasteaia tööskava.

Nagu varem tähendasin, peab õppimine lasteaias sündi-
ma mängides. Näiteks lugema õppimiseks on lasteaias tähed
puuklotsidel, millega lapsed ise saavad tähti trükkida ja
liikuv tähestik, millest nad saavad sõnu kokku seada. Täh-
tede tundmaõppimist saab ühendada ka maalimise ja joonistu-
sega.

Lasteaia tegevus sünnib kasvataja poolt semestri algu-
ses koostatud kindla kava järele, mis on jaotatud kuude kau-
pa. Iga kuu tegevusaineks tuleb valida aine, mis lapsi iga-
külgselt haarab, mille vastu nad huvi tunnevad ja millega
ise tegelevad.

Võtame väga sobiva kuutegevusaine - talvel lumi. Esime-
sel nädalal võetakse lumi vaatluse alla ühenduses laste ja
kasvataja jutustustega: igaüks lastest jutustab oma kogemu-
si lumest ja lõbudest, mis sellega ühenduses. Järgneks lau-
lumäng lumest. Edasi vabajoonistus, milleks lumi pakub kül-
lalt huvitavaid teeme: lumepalli veeretamine, lumemehe te-
gemine, lumesõda, kelgutamine jne. Ka võimlemine, rütmiline
liikumine ja kõik kättööd tulevad ühendada kuutegevusainega.

Järgmisel nädalal jutustab kasvataja kuidas sünnib lu-

mi, vaadeltakse lumehelbeid, nende kuju, nende sulamist. Vabajoonistuse asemel tuleb skemastiline joonistus, kus kasvataja lastele suurel tahvil ette joonistab lumehelbete kuju, tarvitades neid mustri kokku sedamiseks.

Kolmandal nädalal kõneldakse riietusest, mis lumega kantakse. Kõsistöö ja joonistuse mudeliteks võetakse lapse oma kindad, mütsid, vildid ja palitud. Muudugi ka laulumängud ja muu tegevus on ühendatud talve riietusega. Viimasel nädalal vaadeldakse töid, mis tehakse talvel ja lume teega. Kõiki töid ei saa kohapeal vaadelda, siis peab abiks olema vastav pilt ja jutustus. Näiteks: puuvedu metsas, heinte vedu, jäähõikus jne.

Lõpuks sünnib kokkuvõtte kuutegevusainest, kus lapsed ühiselt valmistavad kollektiivtööna paar kujutust ja mõned suuremad pildid läbivõetud aineist.

Jätkaks soovida, et meil edaspidi pandaks rohkem rõhku lasteaedadele, et nende võrk tiheneks. Kui kõik eelkoolialised lapsed saaksid lasteaedades käia, siis võiks lasteaedade kava ühtlustada, mis oleks suureks kasuks tööle algkoolis.
